

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Tylvten til Vedkommende

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Tylvten til Vedkommende", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 1662. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1818_331-txt-root.pdf (tilgået 09. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Om Tylvten til Vedkommende.

- ¹ Krieg oder Frieden! Noch liegen die Loose
Dunkel verhüllt in der Zukunft Schoose!
Doch es wird sich noch eh wir uns trennen entscheiden.

Die Braut von Messina.

Saalænge Tylvten stod ene i Literaturen, stod, som hvad den historisk er: en S sammensætning af et Par begyndende Forfattere, og endeel, i Literaturen hidtil ganske ubekjendte, Studenter, da var det Hele i mine Øine Noget, der skulde behandles som en blot literair Politie-Sag. Naar blot een Forfatter, som kunde hjemle sig Stemme-Ret, erklærede sig ubetinget mod Tylvtens Opførsel, da blev det den fornærmede Forfatters Sag, videre at tugte den, til den gav Kiøb, og kun i det Tilfælde, at han enten ikke vilde, eller at Tylvten vedblev at trodse, kun da var det de øvrige Forfatteres Pligt at bruge det Tvangs-Middel, der er i deres Haand: erklære Tylvten for *udelukt af den historisk-danske Literatur* til den gjorde Bod. Det Eneste, som gav denne Politie-Sag en større Vigtighed, var den ikke ugrundede Formodning, at endeel ældre Videnskabs-Mænd, og deriblandt endog, hvad der maatte 1663synes utroeligt, nogle navnkundige Forfattere, gave Tylvten Medhold, og satte den derved i Stand til at trodse selv den retfærdigste Dom. De occultis non judicat ecclesia, men i Skolen, saavel som i Staten, og i Fri-Skolen: Literaturen, saavel som i Baand-Skolen, maa man, uden derfor at overile sig, eller ved Haarene fremdrage, hvad der holder sig skjult, efter sin Kundskab, tage de nødvendige Forholds-Regler. Dette har jeg, for min Part, gjort, ved i Dannevirke at underkaste de Sagen nærmest vedkommende literaire Spørgsmaal en foreløbig Drøftning; ved en historisk Udsigt over den danske Literaturs Giæring i det Nittende Aarhundrede, vilde jeg stræbt at bringe et giennemskinnende Lys ind i Sagen, og derpaa, rygtende min Dont, ladet Sagen dermed beroe, uden at bryde mig om Alt, hvad Tylvten, eller Penne uden Navn, som maatte regnes for Tylvtens, sagde, enten om Sagen eller om mig; thi Sagen ansaae jeg for klar nok, og kan de Skrifter, som bære mit Navn ei forsvare det, da kan jeg det naturligviis ikke heller, uden ved nye og bedre Skrifter.

Men, der er imidlertid forefaldet Noget, som giver Sagen et andet og *alvorligere Udseende*. Dertil regner jeg ikke, at der er udkommet nogle trykte Blade, som kalde sig: Giendrivelse af Baggesens Angreb paa Sproget i den ham tilsendte latinske Udfordring, tilligemed en endelig Erklæring til Publicum. *Fra de Tolv*, thi Sligt giver kun Sagen et mere *latterligt Udseende*. "*De Tolv*" er nemlig, saavidt jeg veed, langt fra at være noget *lovgyldigt* Forfatter-Navn, end ikke noget Kiendings-Navn man kan tilegne sig, uden først at tage det fra Christi Apostler; og da nu ovenikiøbet disse Blade, istedenfor at prøve paa et Forsvar for Tylvtens Udfordring, hvorom det ene *giælder*, kun beskæftige sig med at *forsvare de latinske Ord og Talemaader* i den, samt til Slutning at fortælle Publicum: at Udfordringen udsprang af en overvættets *moralsk Følelse*, som man nu maa søge Tylvten for at finde; saa bør man helst antage, at det er en Spotte-Fugl, der har skrevet de Blade, for at gjøre Nar ad Tylvten, og det vil jeg, for *Tylvtens Skyld*, antage, til jeg seer den med alle tolv Navnes Underskrift vedkiende sig dette, som Alvor betragtet, 1664i mine Øine mageløs uforskammede Drengestykke. At nu en *Anonymus* har taget *Det for gode Vahre*, og forsikkert, at disse Blade, skal, ved hans Hjælp, for *Eftertiden* blive et hæderligt Vidnesbyrd om Dannelsen og Retsindighed *blandt* adskillige af *vort Universitets* haabefulde *Medborgere*, det vilde, *i sig selv* kun give Tingen et endnu mere latterligt Udseende, thi enten maa Tylvtens *anonyme Forsvarer* ansees for en af Tylvten selv, eller, hvis Omstændighederne ei tillade det, bør man antage den anonyme Anpriisning af et anonymt, som det synes, ironisk Forsvar for Tylvten, for en overbydende Ironie. Det Sidste antog jeg, for *Literatur-Tidendens Skyld*, gjerne, men da samme Blads Redacteur er en bekjendt alvorlig og agtværdig Videnskabs-Mand, saa kan ingen Alvors-Mand længer behandle Sagen som Spas, eller som en blot Politie-Sag; den faaer med Eet et saare alvorligt Udseende, og skal fra nu af derefter behandles. Saalænge den anonyme *Tylvt-Priser* ikke *offenlig* nævner sig ved Navn, da holder jeg mig til Bladets Redacteur, som har et Navn, og har i sit Blad ladet Tylvtens Banner reise: et Banner som, efter min og Fleres Mening, er et *Krigs-Banner* mod den historisk-danske Literatur, saasnart det bliver andet end en Pege-Pind i en Dreng-Haand. Ja, selv naar den anonyme Recensent nævner sig, selv da maa Tidendens Redacteur tilligemed ham staae til Ansvar, thi her er ikke Talen om noget Videnskabeligt, der ligger udenfor hans Fag, ei om en literair Vurdering af et Skrift, Talen er om Tylvtens *Ret* til at udfordre Baggesen, som den udfordrede ham, herom har enhver ældre bekjendt Forfatter *Stemme*, og Literatur-Tidendens Redacteur maa nu antages at have givet *Tylvten sin*. Langt fra nu at ansee denne Stemme for ubetydelig, anseer jeg Professor *Peter Erasmus Müllers* hele *Forfatter-Stemme* for saa betydelig, at den maa agtes for hvad den aabenbar er: en agtværdig Forfatters ubetingede Stemme *imod* enhver Forfatter, som har givet eller herefter giver *sin Stemme* ubetinget *mod Tylvten*. Nu er jeg en Forfatter som har givet *min Stemme* ubetinget mod Tylvten, jeg har grundet Formodning om, at Professor Müller ei nu vil nægte mig en Stemme, han selv 1665for længe siden har tilkiendt mig blandt danske Forfattere, og fra nu af er Udfordrings-Sagen ikke længer Noget der skal eller kan afgjøres med Tylvten, men for det Første imellem Professor Müller og mig, som de eneste bekjendte Forfattere, der hidtil utvetydig have givet deres Stemme.

Inklade mig i Kamp med Tylvten, det kunde jeg ikke, uden Nødvendighed blotte hele dens Brøde vilde jeg ikke heller; men at forsvare min Stemme mod Prof. Müller er min Pligt, og saa klart som mueligt at vise, hvad det er, Literatur-Tidenden, ved at berømme Tylvtens Adfærd, har priist, det er, som dansk Forfatter, min ueftergivelige Skyldighed.

Kun nødig gjør jeg Skridtet, thi jeg seer grandt, hvortil det kan føre, men naar Freden er brudt, og det er den, da nytter det ei, at vilde dølgge for sig selv, man er i Krig, og naar man, som her er Tilfældet, maa frygte for, at Bruddet bliver hver Dag uheldbredeligere, maa man ikke tøve et Øieblik længere, end til man er enig med sig selv om hvad man har at gjøre. Endnu er der ingen stor Ulykke skedt, endnu har ingen bekiendt Forfatter *umiddelbar* givet Tylvten sin Stemme, og jeg anseer Prof. Müller for en Mand, der, naar Sandhed fordrer det, ei vil vægre sig ved den Tilstaaelse at have feilet. Skeer en saadan Tilstaaelse her, da har vi Fred igjen, saalænge det varer, og skøndt jeg aabenhjertig bekjender, at jeg troer ikke Freden, skal jeg dog vist ikke bryde den; thi jeg føler stedse dybere, at Fred tjener Dannemark bedst, og at for Freds Skyld, bør man bringe ethvert Offer, som Sandhed tillader, kan aldrig købe den for dyrt, undtagen naar den sluttes paa nødvendig Sandheds Bekostning. Selv har jeg forhen ei noksom følt og fulgt dette, selv har jeg mere end engang gjort, vel ikke Vold, men dog Brud paa den historiske Orden, selv har jeg paa en Deel af min Forfatter-Bane miskiendt Forholdet mellem Kirke og Stat, og Forskiellen mellem evig Sandhed, som altid, og timelig, som kun i betimelig Tid skal siges og paastaaes, men ligesom jeg altid har viist mig villig til at gienkalde og afbede enhver offentlig Paastand jeg fandt uforsvarlig eller ubillig, saa erklærer jeg mig end herved redebon til det samme, foreløbig misbilliger og afbeder jeg for det sande historiske Publicum Alt hvad der i mit 1666offentlige Ord kan bevises selv paa fjerneste Maade at ligne Tylvtens Adfærd, og snart skal jeg bevise det er mit ramme Alvor. Vel er det en Skam at have feilet, især hvor det let kunde være undgaaet, men at tilstaae sine Feil er ingen Skam, da det derimod er en tredobbelt, at ville nægte eller forsvare dem, naar man overbevises.

At nu Tylvten har feilet grovelig, saa at hver Dannemand, naar han ret betænker Sagen, maa ubetinget stemme imod den, det skal jeg stræbe paa det Strængeste at bevise, og vil, lige til jeg seer det Modsatte, haabe, at baade Tylvten og dens Forsvarere lade sig overbevise.

Spørgsmaalet er, som man let seer, ikke hvad man barnagtig har villet gjort det til: om Ungdommen maa sige Sandhed, og hvem har heller nægtet det? Endnu mindre kommer det mig an paa, enten Tylvtens Udfordring var paa godt eller slet Latin, thi hvad den ikke maatte sige paa noget Sprog, maatte den ligesaalidt sige paa Ciceroniansk som paa Munke-Latin, og, naar det kom til Stykket, veed Publicum jo ligesaalidt hvem der har gjort den latinske Stiil, som hvem der har forsvaret den. Spørgsmaalet er endelig her ikke heller, om Baggesens Kritik er forsvarlig eller ei, thi derom har man jo Lov at trættes, til man bliver enig, eller træt. Nei, Spørgsmaalet er: om Tylvtens Udfordring, som den ligger for os, er *forsvarlig*, hvilket jeg nægter, eller om den er *høist uforskammet og utaalelig*, hvilket jeg paastaaer.

Jens Baggesen er en over i 30 Aar navnkundig dansk Forfatter, og Tylvten bestaaer af et Par begyndende Forfattere, som have taget en Deel i Literaturen aldeles ubekiendte Studenter i Ledtog med sig, eller givet sig i Ledtog med dem. Jens Baggesen har, blandt Andet, i det danske Sprog angrebet og spottet med nogle andre Forfattere og Bøger i samme Sprog, og *ham* har Tylvten *indstævnet* i sin Kreds: *der mundtlig*, paa *Latin*, at forsvare *hvad* de, i Anledning af hans Kritik vilde kræve ham til *Regnskab* for; og, *som Trudsel*, har Tylvten tilføiet, at hvis han ikke mødte, skulde han *af den* erklæres for et Udskud baade af en Student og en Critiker.

Kun paa disse *urokkelige* Kiends-Gierner vil jeg bygge, og naar mit Beviis nu bli¹⁶⁶⁷ver ligesaa urokkeligt, maa Tylvten og alle dens Forfægtere, naar de ei vil staae med afmægtig Trods mod indlysende Sandhed, nødvendig give mit Ord i denne Sag Magt.

Er Tylvten en Sammensætning af et Par begyndende Forfattere og en Deel Studenter, som Publicum ei engang veed, om er *Læsere* af Andet, end hvad de ved Universitetet ere overhørte i, saa følger heraf unægtelig, at *større Ret* over Baggesen, som Forfatter, end det hele Publicum, hvoraf Tylvten er en ringe Deel, kan samme dog umuelig have. Vare nu alle danske Forfattere og Læsere, Baggesen undtagen, enige med Tylvten om Baggesens Kritik, og vilde for den kalde ham til Regnskab, da var det aabenbar kun *Skribenten*, *ei* hele *Personen*, kun hans *Pen* *ei* hans *Mund*, kun hans *Aand* *ei* hans *Legeme*, de kunde stævne; thi *over Legemet* har *kun Staten Ret*; *personligt* Møde kan kun med Rette fordres, *mundtligt* Forhør kun med Rette anstilles af Staten, og hvem den, enten ved Lands-Loven, eller særdeles Beskikkelse dertil har givet Myndighed eller Fuldmagt.

En saadan Ret over Baggesens Person har imidlertid Tylvten anmasset sig, ved, *under Trudsel*, at affordre ham *personligt* Møde og *mundtligt* Forsvar, hvorfor jeg *paastaaer* at *hver Dannemand* maa og skal *ubetinget* give sin *Stemme* mod Tylvten.

Dog, ei engang nok hermed, Tylvten er endog gaaet videre, end Staten har *Ret* til, ved nemlig at indstævne Baggesen, *under foranførte Trudsel*, til mundtligt Forsvar *paa Latin*, som hverken er hans Moders-Maal, eller engang et Sprog, hvoraf han som Forfatter har betjent sig. Saavidt kunde ingen menneskelig

Øvrighed *med Rette* gaae; kun *en Tyran*, der satte Retten i Spydstagen, kunde faae det oprørende Indfald, at afnøde en Forfatter Forsvar paa et Sprog, det var uvist om han kunde tale, men vist, at han ei saa let og klart og kraftig kunde udtrykke sig i, som i sit Moders-Maal! Da nu imidlertid Tylvten har *ubetinget* affordret Baggesen Forsvar paa Latin, hvis ikke Trudselen skulde gaae i Opfyldelse, saa følger heraf, at den har, saavidt den kunde, udøvet en oprørende, tyrannisk Handling, som jeg paastaaer: ethvert Men¹668neske med Følelse for Ret og Billighed, maa og skal *ubetinget stemme imod*.

Nu har jeg beviist, at om ogsaa Tylvten bestod af tolv danske Forfattere, der vare at ansee for Literaturens tolv Aser, og Jens Baggesen derimod var den arrigste Smører og Dværg i vor Literatur, om saa hvert Stykke af Tylvten havde, hvad man priser den hele for: *Stærkodders Alder*, og Baggesen var kun en opløben Dreng, saa maatte jeg dog, som Menneske og Borger *ubetinget* have stemt mod Tylvtens Udfordring, naar jeg vilde stemme i denne Sag, thi Tylvten har aldrig fremlagt nogen Fuldmagt fra Staten, til at affordre Baggesen *mundtligt* Forsvar, som han ei engang uden Statens Forlov, kunde offentlig aflægge, og Tylvten kan ei af nogen menneskelig Øvrighed erhverve *retsgyldig* Fuldmagt til at afnøde en dansk Skribent Regnskab paa Latin. Kun Gud er, som almægtig og alvidende tillige, berettiget til, under Trudsel, at fordre meer af os end den høieste jordiske Øvrighed, og naar nu en Tylvt, der lader som den gyser over Baggesens Ugudelighed, sætter sig med Munden i Guds Sted, tør man da sige: det er et godt Vidnesbyrd om Retsindighed for Eftertiden!

Var nu Tylvtens Udfordring uforskammet, ugyldig, og ravgal, om den saa stod i literair og historisk Henseende saa høit over Baggesen som mueligt; mon da Tylvtens Sag bliver enten klogere eller bedre, fordi Baggesen staaer høit over den, fordi Jens Baggesen, hvad han saa end for Resten skal være, er ældre navnkundig Forfatter end nogen af Tylvten er blot Person; eller fordi her tolv Ungersvende, om hvilke det ingenlunde er afgjort, at de, endog blot som Stokkemænd, indlades for Historiens høieste Ret, *de* udstæde her *paa deres egen Haand*, i dens Navn en Stævning, Samme aldrig, hvad Mening den saa end var af, kunde underskrive; thi at hans *Skrifter* skal kunne forsvare sig selv, er det Allerhøieste Historien kan fordre af en Forfatter, men Tylvten har fordret at Baggesen *med en latinsk Mund* skulde forsvare sin *danske Pen!*

Aldrig, det tør jeg mene, burde en saadan Uforskammenhed gaae ustraffet af, om man end slet ingen farlige Følger deraf kunde øine, men da jeg nu troer det ligger i denne Brødes Natur, 1669at den kan aldrig begaaes, uden at være et Udbrud af Ringeagt for historisk Orden, Myndighed og Sandhed, hvorved den tillige vorder en frygtelig Spaadom for Alt hvad der er Mennesket historisk dyrebart: for den sande Stat, saavel som for den rette Skole, eller, hvad der er det Samme: for Menneskets historiske Udvikling i Sandheds-Kiærlighed til forstandig Klarhed, saa maatte jeg i mine egne Øine blevet en Sandhedens og Fædrene-Landets Forræder, hvis jeg som dansk Forfatter, ei af alle Kræfter stræbde, om mueligt, at bringe Tylvten til at føle Fortrydelse og Skamfuldhed, før den endnu selv saae Alt hvad der laae, som Frugt og som Knop, i den daarlige Handling! Har Nogen ældre Videnskabs-Mand hindret dette fra at skee, og derved tvunget mig til at blotte Sværdet, da hvile det paa ham, saavidt han vidste, hvad han gjorde, jeg er uskyldig! Da Tylvten vedblev at trodse, da dens Adfærd endog blev priist under Skyts af en agtværdig Forfatters Navn, da maatte jeg drage Sværd, for at tiltvinge indlysende, nødvendig Sandhed den Hylding, jeg saa inderlig gierne vilde, uden Sværdslag, tiltrukket den. Da man har fundet Leilighed til at sætte en Forfatter-Stemme tvertimod min, som nødvendig maa svække dens Indtryk, saavel paa Ungdommen i det Hele, som fornemmelig paa dem, der nu syndes selv at have Valget mellem Ære og Skam; saa nødes jeg til at føre *et Beviis* der ikke staaer og falder med mit Forfatter-Navn, men kun med den sunde Fornuft og Dannemarks Historie. Det er mig ikke længer nogen Glæde at seire, thi nu er det mueligt, at Hjertet trodser, skøndt Hovedet bøier sig; men det er min ufravigelige Pligt at redde hvad jeg kan for Slægtens og Danskens Historie; skamme sig vilde man ikke, bøie sig skal man i det Mindste, var det saa end kun for at samle Steen til at knuse mig.

(Fortsættes.)

Om Tylvten til Vedkommende.

(Slutning; see forr. No.)

Tylvten har, med sin kaade Mund, aabenbar prøvet paa et Indhug i Statens og Personernes Ret, det skal den nødes til at bekiende, og det var jeg nødt til at bevise, thi hvem veed ikke, hvilken henrivende Magt et fristende Exempel af sine Lige har over Mennesket, især i Ungdommens ubetænksomme Aar? Hvem har ei mærket, at fornemmelig i den sidste Menneske-Alder har Ungdommen viist et besynderligt Hang til at raade sig selv, og til at spotte al historisk Myndighed: et Hang der ved Misgreb i Opdragelsen er mangansteds blevet saa mægtigt, at der er Intet, Ungdommen jo troer, ved sin blotte *Natur-Kraft*, og da især ved sin *Krop*, at *kunne* og *turde* tiltrodse eller tiltvinge sig! Hvem kan ei begribe, hvor smittende og fordærveligt et

Exempel, som Tylvtens, maa, under slige Omstændigheder være, selv om det kun blev høit beleet af enkelte og sagte misbilliget af alle de Ældre; end sige da, naar det under en ældre agtværdig Forfatters Vinger højlig berømmes! Hvem kan ei forstaae, at skal *det* blive Udfaldet, at Tylvten, som i Triumph, trækker sig tilbage, kun fordi den ei har Magt som Agt, da kommer den i Aanden, altsaa i Grunden igien, saasnart den troet at have Magt til hvad den trodsig kalder at indtale sin Ret! Hvem føler ikke, at saasnart den Over-Troe: at man har Kald og Ret og Dygtighed til Alt hvad man har eller drømmer at have Natur-Kraft til at give sig *Mine* og *Skin* af; at naar denne overtroiske Grille, liig en Kuller (fix Idee) indtager Ungdommens Hoved, da er det forbi med Aandens Historie, med *Fortsættelsen* af Menneskets historiske Levnet! I Fri-Skolen først, og siden saavel i Kirken som i Staten, river man da Alt omkuld, gjør Luftspring og løber rundt, til man svimlende styrter i Afmagt! Hvem der kiender de fremfarne Tiders Historie, veed at det hidtil gik saa overalt, hvem der lidt skarpt kan tage de menneskelige Vilkaar i Øiesyn, opdager let at det er Tingenes nødvendige Gang, hvem der blot med Opmærksomhed har betragtet den Franske Revolution, har Syn 1678for Sagn; hvem der ikke er meget tykøiet, vil overalt i Europa see betænkelige Varsler, og hvem der har lagt Mærke til Baalet ved Vartburg og Braget i Goettingen, kan, som *Dansk*, vist ei see ligegyldig paa et Studenter-Ustyr, som det Tylvten har gjort paa Literaturens Mark. Ingen Agtelse er Studenter saa naturlig som den for udmærkede Hoveder, og navnkundige Forfattere, og naar de saa reent kan aflægge den, som Tylvten i sit Angreb paa Baggesen, hvem den jo bryster sig af at kalde "iste" til *Foragt*, da veed jeg ikke, hvad, uden haandgribelige Kraft-Beviser, der skulde afnøde dem Agtelse. Begyndende Forfattere pleie at have endogsaa for megen Æres-Følelse, saa de naturligviis ansee det for en uhyre Skam, at tage umælende Munde til Hjelp, for ved Echo i dem, og ved de til Mundene hørende Kroppe at give deres Stemme Vægt og Gyldighed, men Tylvtens Exempel viser, at vi har unge Forfattere, som ei skamme sig ved Sligt, og det spaaer klarlig om en Tidspunkt, da Studenterne vil skyde en mærkelig Gienvei, og *nærme* sig de navnkundige Forfattere ei med Hoved-Brud, og Pen i Haand, men bogstavelig med knytte Næver som give Forfatterne braadne Pander, og derved Studenterne paa eengang Pen i Mund og et Øie paa hver Finger.

Hvem kan da kalde sig dansk Forfatter, ja, hvem kan kalde sig *Dansk Tilskuere*, og dog give det Raad, at lade Sagen uafgjort hensove, som var med andre Ord: at lade det Onde gribe om sig i Fred, til Krig kom for silde! Med Forundring har jeg vel seet Professor *Rahbek* give det Raad, men deels vil jeg haabe Literatur-Tidenden har overbeviist ham om Raadets Uduelighed, og deels maa jeg erklære, at om saa alle andre Forfattere udtrykkelig eller stiltiende give Dreng-Ordet Magt, saa gjør jeg dog det Modsatte, og veed ikke, hvorledes jeg ellers skulde med en god Samvittighed kunne møde for Historiens Domstol.

At enhver Forfatter, som har knyttet sig til Historien, hvor den laae ham nærmest, eller: hvis Skrift udgjør en *virkelig Fortsættelse* af noget Godt, som i Fædrenes Dage begyndtes, at han for sin egen Æres Skyld gjorde klogest i at tie og arbeide fort, det er vist nok, thi jo galere 1679Ungdommen gjør sig, desmindre lærer den, og sandelig: hvem der lader haant om at naae os, skal vist ikke springe os forbi, hvem der mod os vil trodse Historiens Gang, knuses afmægtige i den, ja forsvinde som Avner i Luften: *i Luften*, hvor de sprang op for at *overflyve* os. Staae vi kun i Historien, da kan vi sige i høiere Forstand med Goethe, at vi derved have Fodfæste paa en fast og urokkelig Grund, medens det om Ungdommen gjælder hvad han siger, og som vel passeligst siges paa Tydsk: nirgends haften die unsichern Sohlen, mit ihm spielen Wolken und Winde, saa at, naar vi ret umaadelig elskede os selv, og hadede vore Efterkommere, skulde vi kun styrke Tylvten i sit Galskab, thi naar det blev ret udbredt, vare vi sikke paa, at blive staaende som de sidste Danske Classiker til Verdens Ende. Hvor luunt og godt kunde ikke fremforalt Historikeren sidde, saa luunt som Thor i Skrymners Handske, ja som Øieblikkets Tomme Liden i Sagas Tommel-Tot! Ham angriber selv den galeste Ungdom neppe, naar han kun lader den i Fred, og i al Fald kan han smilende rulle det ene Hjul afThors Kerre efter det andet hen over Skaren! Er det Navnkundighed han attraaer, velan! det giver ei Dagens Tylvt, men Sagas Preen, som ogsaa i hans Haand giennemborer den! Er det Opmuntring i et bedre Selskab, end med en selvklog, tøileløs Ungdom og ligegyldige Læsere, han søger, da veed han, hvor det findes, da har han fundet det i Selskab med alle Fortidens Herlige! Er det endelig, som det sig bør, Menneskets sande Oplysning, og rette Forklaring i Sandhedens fuldkomne Seier, ham ligger paa Hjerte; o! hvem kan da troe paa Sandhed, hvem kan i sin Barm levende føle Menneskets himmelske Kald til at virke og kæmpe for Sandhed, og af den at udtrykke et Billed paa Jorden; hvem kan det, og hvem har med funklende Øie betragtet Sandhedens seierrige Kamp giennem fremfarne Tider, Konninge-Skrid over Fiendernes Nakker, hvem timedes et saadant Held, som kunde end mismodig tvivle om, at sand Oplysning skal gaae frem saalænge indtil Soel og alle Stjerner sammensmelte i et evigt Lys, at Mennesket *historisk* naaer sit Maal, som Sandhed sit!

Man seer, det staaer just ikke ganske dunkelt 1680for mit Øie, og daarekistegal maatte jeg da være, om jeg blot for at overstænkes af hvad Tylvten strider med, for at udæske skjulte Fiender, og for at øde Tid og Kræfter paa en Kamp, hvorved jeg maa tabe Mere, jo *tiere* jeg seirer, om jeg derfor afbrød min Saga-Skrift. Men der er Noget, som jeg agter høiere end Navn og Rolighed, end Roes og Ære, ja end Tid og Kræfter, der er *en god Samvittighed*; for at bevare den, vendte jeg fordem Øiet fra Krandsen der vinkede mig, og svang Ordets tveeggede Sværd, indtil jeg saae det var enten omsonst eller nok; for at bevare den er det jeg svinger Sagas Sværd for den historiske Orden, indtil jeg seer at ogsaa det er omsonst eller nok. Da skal man see: jeg tvivler ligesaalidt om Historiens som om Christendommens Seier, jeg tør ligesaa rolig henlægge Sagas som jeg henlagde Bibelens Sværd, og i Stilhed arbeide, plante og vande paa *Haab*, i Haab til Ham som ei behøver mig, og Ingen savner! *Da* tør jeg det, da kan jeg det rolig, thi da er jeg reen af Ungdommens Blod,

men først maa jeg have kæmpet og det af alle Kræfter: med Haand og Mund i Sagas Aand, med Staal, med Gnye, med Lys, med Taarer, først da kan jeg tie og lade Stenene raabe, som min Samvittigheds Vidner.

Jeg troer det gierne, selv de, som ere enige med mig, vil synes, jeg raaber for høit, og hugger for dybt, de vil synes, Sagen er ikke saa farlig, de vil minde mig om, hvad jeg sagde saa tit om Danas det ømme, historiske, trofaste Hjerter, som kun med Kiærlighed i Sandhed vindes, og laste den Haardhed, hvormed jeg synes at dømme hver den Forfatter, som ikke forener i Kampen sin Stemme med min! Jeg veed det Alt: forhaanes af Fiender, miskiendes af Venner, det er, Gud skee Lov! ei som Menneske, men dog som Strids-Mand min Lod og bliver det sagtens til Enden som opklarer Alt; men jeg kan ei derfor; strængt som min Samvittighed vil Historien kræve mig til Regnskab, hvem den skiænkede Øie for Tidernes Tegn, hvem Magt blev givet til at pege paa alle de svundne Tids-Aldre som en sammenkiædet Vognborg om Kirken, og til at løfte det Danske Folks hele Historie som en Skjold-Borg for Saga: for den historiske Orden paa Daners Mark. Af mig kan og vil Saga fordre, at jeg, uden derfor 1681 at dømme Nogen, der ei føler samme Kald, skal mandelig kæmpe alene, thi hun kan sige med Sandhed: du var ikke ene, jeg var med dig!

Ei frygter jeg for *de Danske*, aldrig bryde de med Vidende den historiske Orden, og om de end et Øieblik forledtes til at glemme den, til dem tale Fædrene, dem vækker og besværges Minde-Sang og Barne-Graad stærkere end Vaaben-Gnye og Torden-Stemmer; dem er jeg vis paa, thi med Nattergal-Sang har de svaret mig i de Sorte Ridderes og Under-Barnets grunddanske, velsignede Skjald. Paa dem er jeg saa vis, at jeg tør sige: kom der paa Marken en Tid, da historisk Orden, Digten og Tragten var som *landsforviist*, da vilde de, som ægte Børn af dem, der fordum skjulde sig her for Ørne-Jetten i Nordens Ocean; da vilde de, siger jeg, trods den dybt indgroede Kiærlighed til de blaalig ombeltede, smilende, maigrønne Holme, heise Dannebrog høit i Raae, sige Marken med Taarer Farvel, og stævne saa ud over sortladne Hav, var det end til Helgafjelds den iisgraee Kyst, for der i Roe at fuldende Danskens historiske Liv, heller end at fortære det om end i seierrig, saa dog *frugtesløs* Kamp med tøileløse Natur-Kræfters voldsomme Giæring og giftige Aande! Derfor borger mig det Danske Folks hele Historie, derfor borger mig selv Dannisheden i mit eget, skiøndt kun tildeels fordanskede Hjerter, og lærer Kampen mig, at jeg maa indskrænke mit Haab til det Danske Hjerter, da skal jeg, om jeg end staaer seierrig paa Valen, stikke strax mit Sværd i Balgen, vige Pladsen for den trodsige Natur, og, som et Varsel for Danmark, i en Vraa fuldende mit Dagværk. Men jeg har ogsaa Haab om det *Norske Ho ved* baade her og hist, saavel som om de *Gothiske Fingre*, tordne kan jeg ei, som vel behøvedes, for Norske Øren, thi jeg er ingen Thor, men maa i Nødsfald lade Sværdet lyne for det Norske Øie, og klappe som det kan, paa Skjold og Brynje, og hugge maa jeg hardt i Gothens Tryne-Hjelm, thi jeg er selv af Gothe-Blod, og veed hvad der behøves, før det gnistrer ud af Finger-Enderne, som det dog maa, om det skal hjelpe.

Ja, endelig, saameget Præst er jeg dog immer, at naar jeg seer Ødelæggelsen nærme sig, da maa jeg varsle, om jeg saa end vidste det var kun en eneste Stad, ja et eneste Menneske, den vilde 1682 overkomme. Lyst er mit Haab om Danmarks studerende Ungdom i det Hele; men kun fordi det er mit Haab, at den af Historien vil lade sig bevæge og oplære, at den af Sandhed vil lade sig slaae og oplyse, at den i Tylvten vil lære at see et *advarende* Exempel: et grueligt Forvarsel om Bærsærke-Gangen i Danmarks Ragna-Roke mod Rolv Krages historiske Kæmpe-Tylvt, et Forvarsel, det er dens Pligt og Kald, om ei, hvad vel er umueligt, aldeles at gjøre til Løgn, saa dog at forvandle til en afmægtig Driv-Skye om Morgenen, der vel bebuder Solebjerg-Slaget ved Aftens Tid, men opløses dog flux af de vældige Straaler, som, før de kiøles og synke i Havet, vil lyse og varme, virke og glæde den lange udslagene Dag.

Tylvten, opblæst af den *Selv-Klogskab* og Drift til *Selv-Raadighed*, som ligger i Tiden, og som ved et Misgreb i Opdragelsen, istedenfor at dæmpes er næret, Tylvten, heraf og hvad veed jeg af hvilket og hvormeget Mere, opblæst og oppustet, har vovet et Brudd paa den historiske Orden og Dannished, som, naar det blev den studerende Ungdom kiært, i *det Mindste* maatte have den sørgelige Følge, at den næste Slægt gik tabt for sand, historisk fremskridende Videnskabelighed; og var det end ligesaa sikkert, som det er høist urimeligt, at en saadan Slægts Afkom vilde indhente det Forsømte; kunde man endog da, med Hjerter i Livet, see roelig paa et Brudd, hvorover der kun med Liget af en Slægt lagdes Broe? Hvem kan dog ikke see, at selv om Dannished tillod de Yngste at vise de Ældste Foragt, endog før de selv havde mindste Krav paa offentlig at ændses, tillod dem, end i Skole-Støvet at prale af Classisk Lærdom og optræde som dens Forfægttere, ved at sammensnirpe latinske Gloser, og mundkaad udrække en Tunge, man paa deres Ord skulde ansee for ærbar og alvorlig romersk, jeg siger, om Dannished tillod Sligt, og Alt hvad Tylvten har gjort; saa blev det dog lige vist, at ved at ville nedrive før man har lært at bygge, ved at føre Besyv, før man har Stik, gale før man kan meer end kykle, optræde som Dommere over navnkundige Forfattere, før man har hævdet sig en Stemme; at derved ødelægger Ungdommen sig selv, at ved et saadant Foregreb af *Manddoms* og *Modenheds Skinnenet*, 1683 forspilder man, selv med de bedste Anlæg, den uigjenkaldelige dyrebare Voxe- og Lære-Tid, for det Meste Kraften til mandige Idrætter, og altid Saameget af Lære-Lysten og de beskedne Tanker om sig selv, at man seent eller aldrig naaer den Ligevægt og Forstands-Modenhed, der er nødvendig for selv at frembringe noget Stort, og vel endnu nødvendigere for at være en oplyst og billig Dommer over Andres Bestræbelser.

Tænker man at tilintetgjøre Sandheden heraf, vind at spørge mig, hvad jeg synes om min egen Bane, da maa man om *Sandhed* have et besynderligt Begreb. Tænker man derved at kunne binde min Tunge, da er

det ikke smukt at ville binde nogen Tunge som taler gavnlig Sandhed, men da maa jeg desuden sige, man kiender mig ikke, man tager mærkelig feil, og løser i det man vil binde, nøder mig netop til at tage Bladet fra Munden, i det man vil dæmpe min Stemme. Jeg troede ikke der var nogen Læser i Danmark, som kiendte Noget til min Skrift og vidste ei, at Sandhed giver jeg Magt, om den end gjør mig selv til Skamme, og at aldrig blev jeg ivrigere til at bekiende mine Feil og advare for Efterlignelse, end naar jeg saae, at man enten efterlignede dem, eller vilde dermed kvæle Sandheds Røst paa min Læbe. Velan! man skal ved denne gode Leilighed vist lære at kiende mig saaledes, at man opgiver Haab om, med min Person at bekæmpe den Sandhed, hvis Redskab jeg er. Før man spurgde, har jeg svaret, det burde alle mine Læsere vide, det veed mine næste Kyndinger bedst, og kun for at kunne svare ret tilgavns, tøver jeg endnu en liden Stund med at aflægge som dansk Forfatter mit aabenbare Skriftemaal for Sagas Præst i mig selv. Trøstig tør jeg staae frem og sige: jeg byggede i onde Tider langt meer end jeg brød, dømde mig selv haardere end nogen Anden, kæmpede meest med mig selv og med Dannefæets Røver i mig og om mig, men hvad jeg seer jeg har forbrudt, det vil jeg aldrig dølgge, Bod vil jeg byde, og er det ikke nok, da kaste den Rene den første Steen; kun vogte hvem der mener han er det, sig vel for, ei som Tylvten, i det han løfter Stenen og Røsten, at gjøre et Brudd paa Dannished, som mine Skrifter vise, jeg end ei i Drømme ret saae Magen til, end ei i *Vagn for Jomsborgs Port!*

1684 Jeg tænker dog, at man endnu paa Marken kan forstaae mig, naar jeg siger, at *netop* fordi menneskelig Skrøbelighed, i Pagt med den forvirrede Tid, i hvilken jeg opstod, kan have gjort en Deel af min Tale til et vildledende Exempel for dem der ei gav sig Stunder til at fatte den heel, at netop derfor er det mig ret en Samvittigheds-Sag at bekæmpe et *Opspring*, der først ret har lært mig at efterspore og opdage mine Feiltrin, at netop derfor staaer jeg Historien dobbelt til Ansvar for min Opførsel i denne Sag. Man skiælde og smælde kun paa min Person og min Bane efter Hjertens-Lyst, jeg bærer det taalmodig, thi har jeg end ikke forskyldt det, har jeg dog tildeels med min Villie voldt det, og at det Onde var mod min Villie sees aldrig klarere, end naar jeg hjælper Skraalerne og bebreider mig selv, hvad de, uden min Oplysning, knap vilde drømt om var Brøde.

Man gjøre hvad man vil, jeg viger ikke et Haarsbred, selv for al Verdens Boglærde, før jeg troer at have gjort mit Bedste med at advare og styrke den Deel af Ungdommen, der endnu tænker Dansk, og med at bringe de Ungersvende, være sig i eller udenfor Tylvten, hvis Hjerter ei vare onde men som kun henreves af Strømmen, bringe dem til Besindighed og Fortrydelse, medens det endnu er Tid: medens de endnu har Tiden for sig og Kræfter til at vorde vellærde, agtværdige Dannemænd, og hvad de for Resten fik Kald til at vorde. Aabenhierdig vil jeg tale til vor studerende Ungdom, og sige: gaae Historien i Forkiøbet, tiltrødse dig enten Vittighed, Forstand eller Kundskab, aftrodse os det *Fortrin* Gud og Historien har givet os, aftvinge os det Dommer-Kald vi kun ved Døden kan efterlade dig, afstride os det Formynderskab, vi skylde dig, til du i Sandhed viser dig myndig; det kan du ikke; men forbittre os vore Dage, forstyrre os i vort Arbeide, svække vor Munterhed, mørkne vore Udsigter, gjøre os gamle før Tiden, spotte og trodse os, naar vi ældes, og vor Kraft forgaaer, trampe haanlig paa vor Grav, bortødsle med Skiøger det Arvegods vi med Fædrene have samlet, vanære Dannemarks Navn og tage det besmittet i Graven med dig, det kan du maaskee, om du har Lyst og Mod til at fare frem paa den Vei, som Tylvten har viist.

1685 Men, vil du høre et godt Raad af Sandhed og dine velsignede Fædre igiennem en ældre Broders Mund, som selv foer vild, men vendte om alt i Ungdommens tidlige Dage, og stræber idelig nu, med frommere Hu at træde i Fædrenes Fodspor; da kom! lær af Historien, hvad Mennesket er og skabdes til at vorde, lær hvad Fædrene begyndte og vi kaldtes til at fortsætte! dan dig med Flid til at afløse os med Ære, gak frem i Sandheds Kiærlighed og Kundskab, gak videre end vi, dertil est du født, byg et bedre Dannevirke, bliv en Frugt af Fædrenes herlige Sæd, give Gud i Sandheds Navn, langt skiønnere, langt modnere end vi! Men vilst du arve den herlige Lod, da spot ei med de Gamle, da bøi dig for de graa Haar, da vogt dig for de Ældres Feil, men blot dem aldrig med et Trolde-Griin, da viig de Ældre i alt hvad du kan uden Synd, da skat hvert Fortrin, hvor det findes, og sørg kun naar det bruges ilde, da lad heller mindre end mere klog og from end du er, da elsk Sandhed over Alt og lad Historien raade!

11te Decbr. 1818.

N. F. S. Grundtvig.